

MAASTRICHT DIGITAAL

TWEE MAANDELIJKS MAGAZINE

Foto : Marlou Mommers

Mariacongres : John Kerkhofs   Fotograaf aan het woord
Foto van de maand   Literair perelke   Straat uitgelicht
Alde Caerte en nog veel meer...

Inhoud

Augustus 2020 | 22e editie

- 3 Maastricht Digitaal
- 4 Mariacongres
- 13 Bernardusstraat
- 14 't Perelke
- 15 Fotograaf aan het woord
- 18 Foto van de maand
- 20 Beeld in de stad
- 21 Facebook
- 22 Vroeger en nu
- 23 Natuurmonumenten
- 24 Alde Caerte
- 26 Thuis in Maastricht
- 28 Historia traiecti
- 30 Drukkunstmuseum
- 31 Straat uitgelicht
- 32 Foto van de maand
- 34 Paul Berben
- 35 Natuurmonumenten
- 36 Opajam
- 38 Theater aan het Vrijthof
- 40 Wilhelminabrug
- 42 Opajam
- 43 Vestingmuseum
- 44 Fotograaf aan het woord
- 48 Spoorbrug
- 50 Natuurmonumenten
- 52 Gedicht
- 53 Natuurmonumenten
- 56 Coverfoto

Foto's in deze editie: John Kerkhofs, Marco Maessen, Ruud Keijmis, Willie Lion, Conique Kerkhofs, Felix Stols, Lou Mullenders, Melvin Canisius, Willy Weijenberg, Koos Wijnands, Sandor Veldman, Nic Nijst, Danny Bartels, Francien Schijlen, Louis Brouwer, Ronald Pellemans, Anja Coolen, Jan Bakker, Ankie Speetjens

MAASTRICHT DIGITAAL

Dit is de vierde editie van het tweemaandelijks magazine van Maastricht Digitaal van 2020. In ons magazine kennen wij een aantal vaste rubrieken. Daarnaast zijn wij altijd op zoek naar interessante informatie die past bij Maastricht Digitaal. Denk je dat een bepaald onderwerp wellicht interessant is om in een volgende editie op te nemen? Stuur dan een mail naar :

info@maastrichtdigitaal.com

De corona crisis lijkt, op dit moment, grotendeels beteugeld. Maar dat wil nog niet zeggen dat alles weer is zoals het voor de crisis was. Langzaam ontwaakt Maastricht. We zien weer een begin van de mogelijkheid om bij mooi weer naar buiten te gaan, te genieten van de natuur maar ook van een terrasje in Maastricht. Al is dat dan niet meer zoals dat voorheen was. Maar toch, we kunnen weer naar buiten. En dat maakt dan ook dat we weer op pad kunnen om foto's van onze mooie stad te maken. Met onze maandthema's hebben we de afgelopen twee maanden ook ingespeeld op de corona periode en het thuis moeten blijven. Toch is het goed om ook dan te zien dat we nog steeds heel veel mooie foto's ontvangen voor onze thema albums. Aan inspiratie dus geen gebrek.

"Haw Pin"

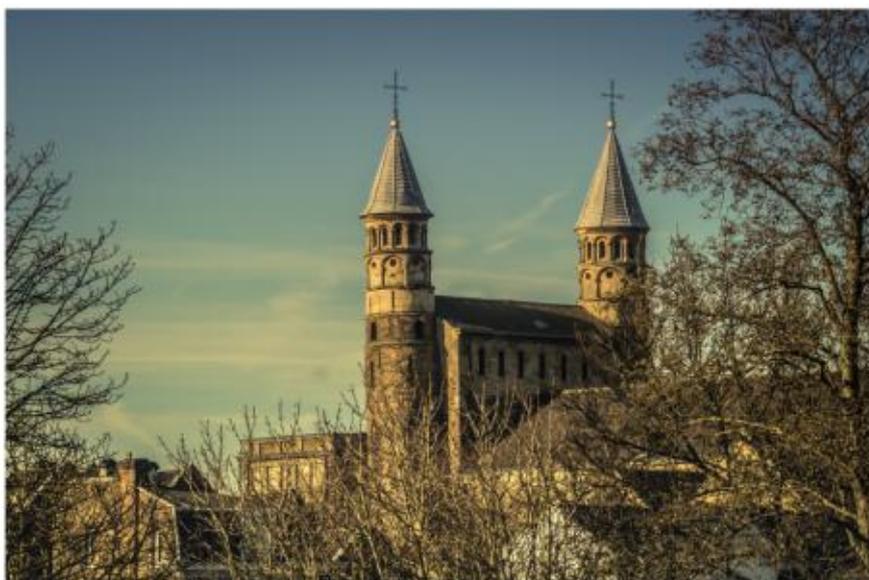

Foto : Helen van den Broek

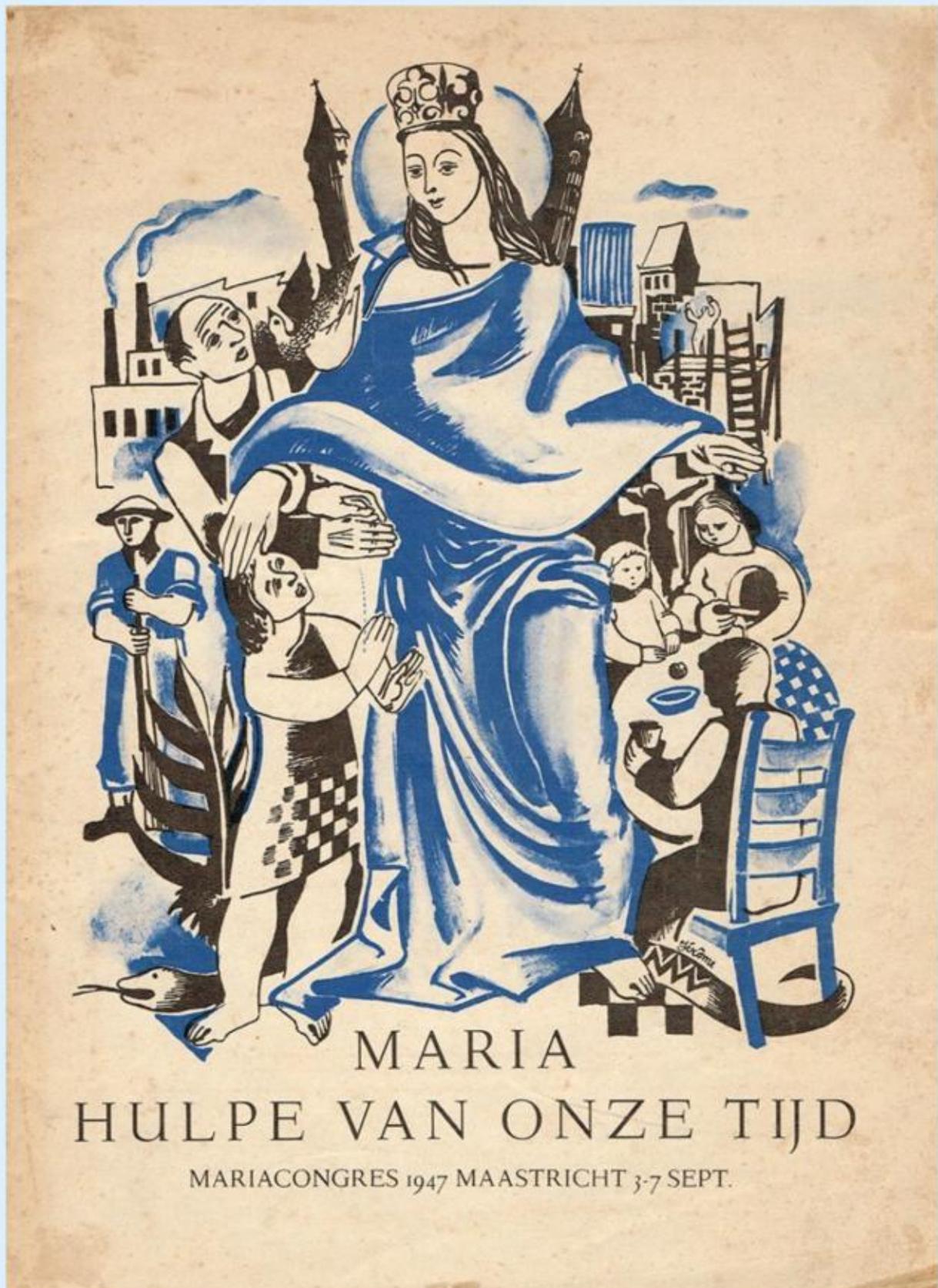

Foto : Jo Humblet

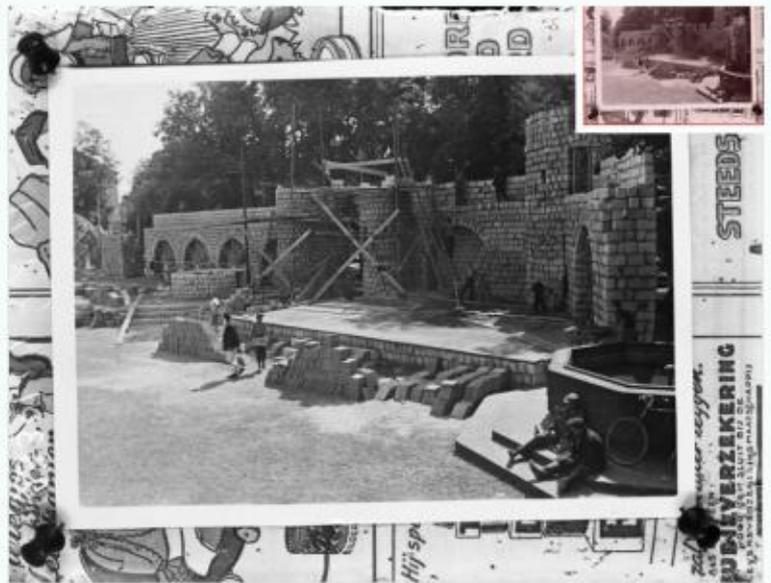
Mariacongres 1947 door John Kerkhofs

20.000 blokken internationale mariacongres 1947

Één zin onder een foto die werd geplaatst door Math Sniijders met als onderwerp het Maria Congres Maastricht in 1947. John Hageman reageerde dat er met 20.000 mergelblokken uit de Roothergroeve een enorm podium op het Vrijthof was opgebouwd. Het was een walmuur met toegangspoort

Hierdoor was ik wel nieuwsgierig geworden, maar kon niet geloven dat er sprake was van echte mergelblokken. Ik heb ooit een foto van de Heiligdomsvaart uit 1916 gezien. Ik denk dat het dan ongeveer zo heeft uitgezien. Het betreft de Internationaal Maria Congres gehouden in Maastricht 1947. 1940 Was het laatste congres. Door oorlog werd het congres verschoven.

In 1946 heeft het bestuur van de Internationaal Maria Congres in een vergadering besloten dat gezien de talloze moeilijkheden op het gebied van huisvesting, verkeer, grensoverschrijding, deviezen enz. in 1946 geen Maria congres te houden. In de 2e helft van dit jaar zal worden nagegaan of 1947 gelegenheid kan geven het congres te houden. Uiteindelijk werd besloten om van 3 t/m 7 september in 1947 een Internationaal Maria Congres te organiseren. Ernest Tilmans, kapelaan van Onze Lieve Vrouw van 1930 tot 1948 was ook een van de drijvende krachten achter het Maria Congres. Vanaf 1943 was Ernest Tilmans de initiatiefnemer van het project dat op verschillende plaatsen langs de OLV bidweg, op hoeken van straten en in gevels van huizen Mariabeelden werden opgesteld. Een aantal hiervan waren van de hand van de beeldhouwer Charles Vos (1888-1954).

Straatversiering Maria-Congres

Welke buurtverenigingen, straatcomité's, e.d. zijn genegen ter ere van de Moeder Gods, bij gelegenheid van het a.s. Congres te **Maastricht**, de in hun bezit zijnde straatversieringen tijdelijk af te staan, teneinde **Maastricht** in een passend feestkleed te tooien. Brieven met eventuele condities te richten aan het Algemeen Secretariaat Maria Congres **1947**, Achter de Comedie 3 te **Maastricht**.

De Secr. Commissie Straatversiering,
J. G. KUIPER

In het Limburgsch Dagblad van 30 juli 1947 werd door de Secretaris Commissie Straatversiering dhr. J.G.Kuiper een oproep geplaatst met de vraag welke buurtverenigingen, straatcomite's e.d. genegen waren ter ere van de Moeder Gods, bij gelegenheid van het a.s Congres te Maastricht, de in hun bezit zijnde straatversieringen tijdelijk af te staan, teneinde Maastricht in een passend feestkleed te tooien. Brieven met eventuele condities konden gestuurd worden aan het Algemeen Secretariaat Maria Congres 1947, Achter de Comedie 3 te Maastricht.

Ondertussen had de KLM zich bereid verklaard om bij voldoende deelname ter gelegenheid van het bezoek aan het Internationaal Maria-congres, dat begin september 1947 in Maastricht wordt gehouden, te zorgen voor directe verbindingen van alle Nederlandse vliegvelden met het vliegveld Zuid-Limburg (Beek). Ook zullen er, zo nodig, buiten de gewone dienstregeling, extra vluchten worden ingelegd om in zo kort mogelijke tijd zoveel mogelijk deelnemers naar het Maastrichtse congres te vervoeren

Op 2 september 1947 verscheen een advertentie in het Limburgsch Dagblad van garage 'De Valk' om vooral de particuliere ondernemingen te steunen tijdens het Maria-Congres van 3 t/m 7 september op het traject Maastricht - Valkenburg - Hoensbroek door gebruik te maken van zijn gloednieuwe autobussen en touringcars met 30 tot 44 zitplaatsen.

De bariton zanger H.F.J Lemmens uit Valkenburg trad voor het eerst op als solist in een Maria oratorium, dat M. Niël componeerde bij gelegenheid van het Internationaal Maria-Congres. Graaf de Marchant et d'Ansembourg, kasteelheer van Neuborg die tijdens het congres H.M. de Koningin heeft vertegenwoordigd bij de ontvangst van de pauselijke legaat, Z. Em. Kardinaal de Jong.

Steunt de Particuliere Ondernemingen

en reist bij voorkeur met de autobussen van GARAGE „DE VALK” op het traject Maastricht—Valkenburg—Hoensbroek v.v.

Tijdens het MARIA-CONGRES van 3 tot en met 7 September 1947, zal extra-dienst worden gereden met meerdere volgwagens.

Voor gezelschappen en clubs zijn gloednieuwe autobussen en touringcars ter beschikking met 30—44 zitplaatsen.

Op het Maria-Congres werd een 'Massaspel' gehouden, met ondersteuning van de balletgroep van Wally Haacke. Het opgevoerde stuk werd geregisseerd door Willem Tollenaar. op 3,4,5,6 en 7 september 1947 werd een spel vol Maria-devotie. Groots van opzet (1200 medewerkers) voor enkele dagen reeds gedeeltelijk uitverkocht. Tijdig voorziening van kaarten gewenst. Uit alle richtingen extra trein- en busverbindingen. Voorverkoop van kaarten in bijna alle plaatsen van Limburg.

Op zondag 7 september zal een Mariale feeststoet vertrekken die wijlen Momus en Fons Olterdissen ere aan zal doen, een aantal praalwagens rijden mee, tal van afzonderlijke groepen zullen zich onderscheiden.

Tot de meest merkwaardige onderdelen behoren wel: het miraculeuze 'Zwarte Kruis' van Wijk, waarmee de rozenkrans wordt aangevangen, en de door de Tegelse Passiespelers, met 500 deelnemers, uit te beelden groep der Kruisdraging. De regionale of gewestelijke vereerde heiligen zal men eveneens door de straten van het oude Tricht zien schrijden. Organisatoren schatten de lengte op 2 ½ kilometer en het aantal deelnemers op 3 a 4000 personen.

De versieringen op het OL Vrouweplein was een constructie in mergelsteen, met kolommen met daarop engelenfiguren, het fond wordt afgedekt met een tapijt van heidekruid. En dan verrijst er op het punt waar Maas en Jeker samenvloeien, vóór het Stadspark, een machtig Maria-Beeld, met voetstuk inbegrepen, 8 ½ meter hoog. Natuurlijk komt de aloude Romaanse omwalling, met Helpoort en Pater Vinktorentje, dat wondermooie stukje middeleeuws Maastricht, onder het licht van reflectoren. Bovendien wordt op het bastion 'De Vijf Koppen' nog een kruisgroep opgericht. Boven het fort St.Pieter boven de kleurenwemeling van een tiental nationale vlaggen, verrijst een 10 meter hoog lichtend kruis. In het Stadspark aanschouwt men de vijf blijde geheimen, voorgesteld door speelgroepen, samengaande met muzikale illustraties.

De bidweg

Een belangrijke plaats binnen deze cultus wordt ingenomen door de zogenaamde 'bidweg', die volgens de legende door Maria zelf zou zijn aangewezen aan het begin van de 18e eeuw (zie bij Verering). De route ging van het (tweede) minderbroedersklooster in de Tongersestraat via de Bouillonstraat, Papenstraat, en Bredestraat naar het O.L. Vrouweplein, en vandaar via de Cortenstraat, Witmakerstraat en Kapoenstraat weer terug naar het klooster. Later, toen het beeld in de O. L. Vrouwekerk kwam te staan (vanaf 1837), was deze kerk begin- en eindpunt: O.L. Vrouwekerk, Cortenstraat, Witmakerstraat, Lenculenstraat, Bouillonstraat, Papenstraat, St. Jacobsstraat, Bredestraat, O.L. Vrouwekerk. In de loop van de tijd werden op verschillende locaties langs deze route Mariabeelden geplaatst, die echter later weer werden verwijderd. In 1943 werd, op initiatief van J. Froger en J. Brouwers opnieuw een Mariabeeldje geplaatst in een lege nis aan de Bredestraat. Dit initiatief kreeg bijval en tussen 1943 en 1950 werden in totaal negen beelden of beeldgroepen langs de bidweg geplaatst, de meeste in gevels van huizen.

Het gaat om de volgende sculpturen (in de volgorde die J. Margry in 1950 aangeeft):

1 een gevelbeeld (gebakken klei, in verschillende kleuren geglazuurd, 160 x 77 x 16 cm) 'O.L. Vrouw van den Goeden duik', met een voorstelling van Maria die enkele onderduikers onder haar mantel verbergt, op de achtergrond een bom en een vredesduif; deze keramiek die vervaardigd is door de Maastrichtse beeldhouwer Charles Vos (1888-1954), is in 1946 aangebracht op de hoek Cortenstraat-Koestraat;

2 een gevelbeeld (gebakken aardewerk, in verschillende kleuren geglazuurd, 125 x 67 x 13 cm) 'Allerzuiverste Maagd bescherm uwe stad', eveneens vervaardigd door Charles Vos en in 1945 aangebracht op de hoek Witmakerstraat-Kapoenstraat;

3 een (niet gekleurd) Mariabeeldje van de beeldhouwer Stoeltjes, aangebracht op de hoek Kapoenstraat-Lenculenstraat;

4 een beeldje voorstellende Maria 'Zetel der Wijsheid', van de beeldhouwer Weerts, aangebracht op de hoek van de Lenculenstraat;

5 een vrijstaand beeld (Pouillenay-steen, 300 x 112 x 58 cm) van de 'Heilige Moeder Gods', eveneens vervaardigd door Charles Vos en geplaatst in het plantsoen bij het Paleis van Justitie; op het hoge voetstuk zijn een aantal vereerders weergegeven en de tekst 'Toon dat gij onze moeder zijt';

6 een beeldje (geglazuurd aardewerk) van 'O.L. Vr. Sterre der Zee, Koningin van de Vrede', vervaardigd door Jean Sondereyker en aangebracht op de hoek St. Jacobstraat-Vrijthof;

7 een pietà (Maulbronner zandsteen, 60 x 39 x 22 cm) van Charles Vos, aangebracht op de hoek Vrijthof-Bredestraat in 1946;

8 een Mariabeeldje, 'O.L. Vrouw Hulp, der christenen', dat in 1943 als eerste werd aangebracht in een oude nis, maar later een andere plaats kreeg tegen hetzelfde pand in de Bredestraat;

9 een gevelbeeld van 'O.L. Vrouw Allerheiligst Hart van Maria' (hardsteen, 80 x 18 x 18 cm), dat eveneens is vervaardigd door Charles Vos en is aangebracht op de hoek Bredestraat-O.L. Vrouweplein;

10 na 1950 is nog een plaquette (gebakken klei, in verschillende kleuren geglazuurd) van Charles Vos aangebracht in de gevel van een huis in de Hondstraat, met een voorstelling van O.L. Vrouw Sterre der Zee ten halve en daaronder een zeilbootje in de woeste golven.

Mariamonument de 4 Bisschoppen:

Naar aanleiding van het Mariacongres in 1947 werd onder voorzitterschap van Pastoor Tilmans een speciale subcommissie opgericht voor de oprichting van een Mariamonument. Dit zou volgens de wens van bisschop Mgr. Lemmens in Wyck moeten worden geplaatst om Maastricht bij de voorbijkomende reizigers en toeristen als Mariastad te presenteren. Er was al onderzoek gedaan naar een geschikte plaats en men was uiteindelijk uitgekomen op de kruising van de Stationsstraat en de Wilhelminasingel. Het Maria-monument, zal worden vervaardigd door de beeldhouwer Albert Termote, ism architect C.v.Moorsel, beiden te Voorburg. Het monument zal vermoedelijk in 1952 gereed komen. 13 April bericht het Limburgsch dagblad echter dat het monument binnenkort verwezenlijk zal worden en geplaatst wordt naar een ontwerp van architect

● *Het Mariamonument in Wyck is ontworpen door de beeldhouwer Albert Termote. De hoogte van zuil met Mariabeeld bedraagt circa twaalf meter.*

J.Brouwers ! Het Mariabeeld van de beeldhouwer Termote en de uitvoering is gegund aan de aannemers firma Ackermans uit Maastricht.

Het bestuur van het Maria-congres heeft een verslagboek doen verschijnen, dat in alle opzichten een kostbaar document geworden is. Het bevat niet alleen de voorgeschiedenis en het verloop van het Congres, het geeft bovendien de letterlijke tekst van alle spreekbeurten, die gehouden zijn. Door zijn rijke illustratie is het daarnaast haast een foto-album geworden, dat vrijwel compleet is, zo voornamelijk als het congres geweest is, zo voornamelijk is dit verslagboek. Tevens zal er een gedenkboek worden uitgegeven met de titel "Zo was het Maria-congres", het boek wordt uitgegeven door uitgeverij Winants uit Heerlen en bevat ongeveer 300 foto's vervaardigd door F.Lahaye en J. Naseman. In het boek zijn de bijzonderste en meest treffende momenten der viering vastgelegd.

De Limburgse dichter Paul Haimon, schreef een bloemig woord vooraf en verzorgde de korte verklarende teksten. Beide boeken is anno 2020 nog steeds te koop bij boekhandelaren (2e hands). In de Luxor Bioscopen werden flitsen vertoond van het Maria Congres van Maastricht

Bronnen:

<https://www.delpher.nl/nl/kranten/results?query=maria+congres+1947+maastricht&coll=ddd>

https://www.rhcl.nl/application/files/1114/1837/9162/De_Mariazuil.pdf

De Bidweg

<https://www.meertens.knaw.nl/bedevaart/bol/plaats/469>

Foto opbouw vrijthof mariacongres

<https://www.nationaalarchief.nl/en/research/photo-collection/a8ac2a0a-d0b4-102d-bcf8-003048976d84>

Foto opbouw vrijthof mariacongres

<https://www.nationaalarchief.nl/en/research/photo-collection/a8ac2a0a-d0b4-102d-bcf8-003048976d84>

Filmpje stukjes Maria Optocht en overige restanten

https://www.youtube.com/watch?v=jD-Y4hO_a8c

80 jaar Rijk Roomse Leven in Maastricht 1912 - 1992

<https://www.youtube.com/watch?v=QVvXKmnGIYE>

INTERNATIONAAL

Maria congres

MAASTRICHT
3¹/_m7 SEPTEMBER
1947

Gé. Huysmans

Foto : Jo Humblet

'T PERELKE

met 'nne knipouch vaan Har Lamkin

EMVEEVEEKE

Op han gedrage; de kop gesjore
MVV geit noets verlore
Luctor et abortus; 't worstelt en dreif aof
Mèh altied wel weer iemes, dee 't nōj leve gaof
Blamaasj, De Bok z'n kloete, Laot diech kääre
Um Te Jenke, Staank Stief, en noe nao vääre...

Tösse dees hermeniekes zouw MVVke neet misstoon
Es zie mèr ins d'raon zouwe goon

Dèh Daan.
Jèh, neet daan ?

FOTOGRAAF AAN HET WOORD...

Roger Lousberg

Hoi!

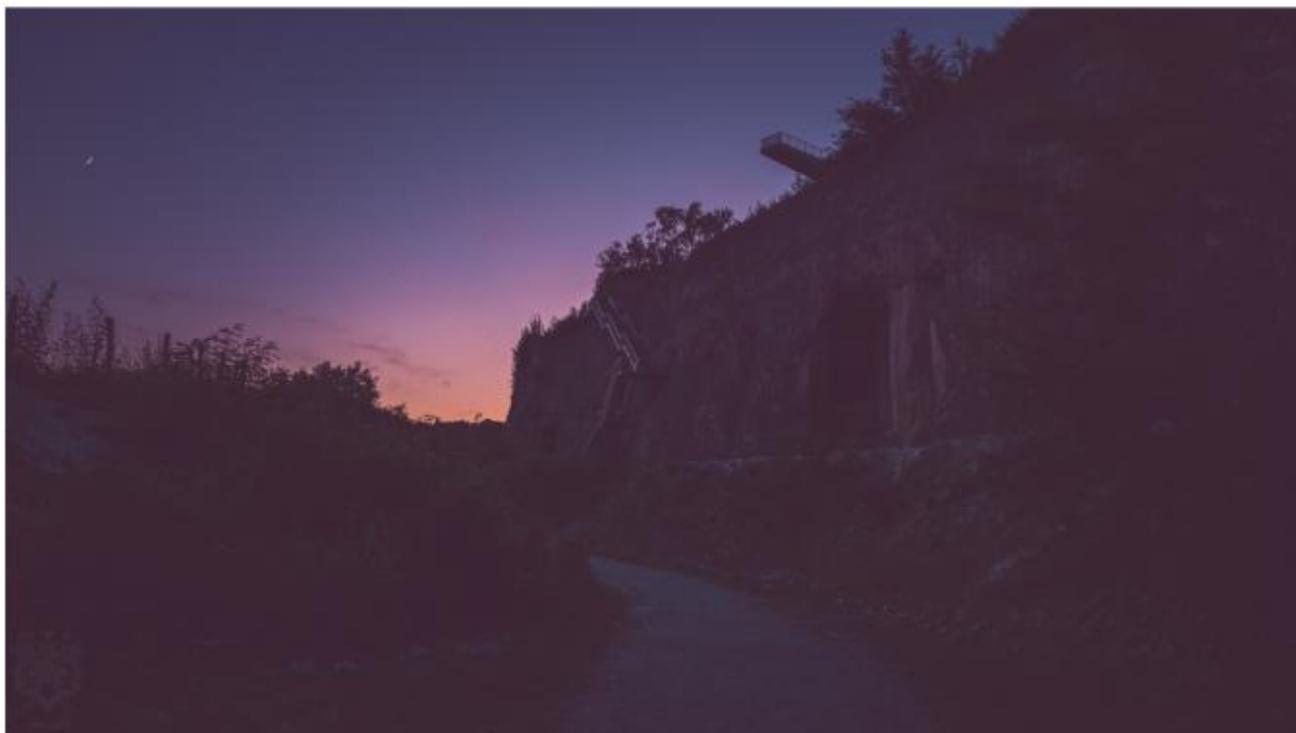
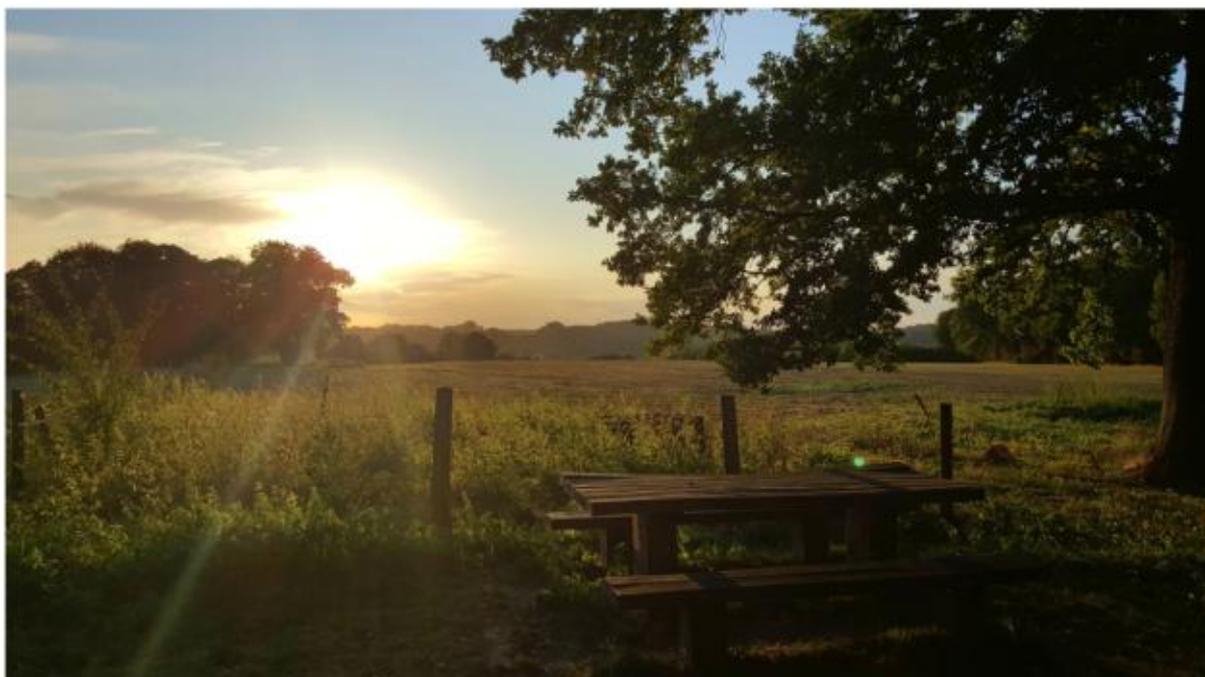
Vereerd vanwege de vraag om enkele foto's aan te leveren, ben ik eens gaan grabbelen.

Hobbymatig haal ik veel plezier uit fotografie omdat je daarmee een ander kunt inspireren om ook bepaalde mooie plekjes te bezoeken of om een andere visie te laten zien. Persoonlijk ben ik gek op alle gebouwen uit de oudheid, voornamelijk de middeleeuwen. Kastelen, oude stadsmuren en oude religieuze gebouwen, daar kan ik bij wijze van uren mee bezig zijn. Bijzondere hoekjes ontdekken die wellicht minder bekend zijn in eigen stad of evengoed in Luik of Aken en andere buurstedes. Ook ga ik regelmatig op pad om Urbex locaties te bezoeken en daar als het ware mooie shots te zoeken en dit zo goed mogelijk vast proberen te leggen ondanks de vaak moeilijke danwel gevaarlijke situaties ter plaatse. Verder hebben we prachtige stukken natuur in en om Maastricht waar men even lekker kan uitwaaien en het hoofd leegmaken. Aldaar is het de kunst om het natuurschoon en dierenleven zo goed mogelijk in beeld te brengen, echter heb ik recent een prime lens gekocht en deze kan dus niet zoomen ondanks dat deze haarscherp beeld oplevert.

Bij thuiskomst is het altijd eventjes spannend wanneer je het geheugenkaartje in de computer steekt en de map opent; zijn je shots gelukt?? Lightroom openen, alles inladen en aan de slag om de RAW bestanden bij te werken en te exporteren naar een gewenst resultaat. Aldoende leer je dingen bij door youtube video's te kijken bijvoorbeeld en kom je hopelijk tot beter resultaat. Nu ik dat enigzins onder de knie heb is het tijd om te beginnen bij het begin; leren je camera in M stand te gebruiken, volledig zélf instellen dus..!

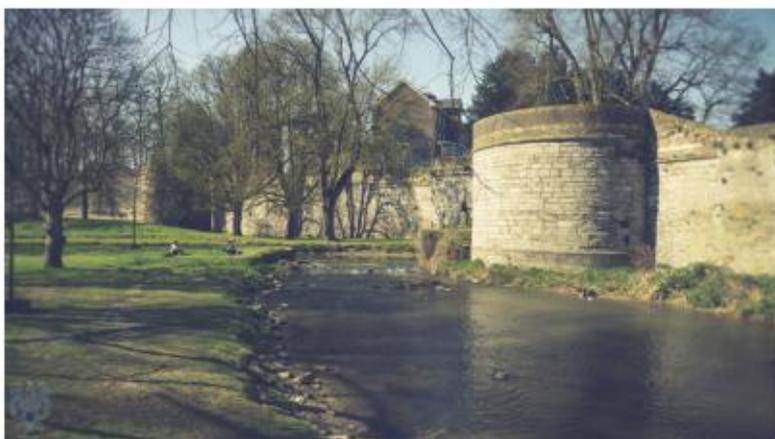
Met vruntelijke groet,

Rogér Lousberg

"Met fotografie kun je anderen inspireren"

UITGELICHT

STADSMUUR

Een deel van de oude stadsmuur van Maastricht, mooi in beeld gebracht samen met de Jeker die er voor stroomt.

DREIGING

Het mooie van de natuur: een silhouet van de bebouwing afgetekend tegen een dreigende wolkenpartij, mooi in beeld gebracht

DE MAAS

Waar Maastricht haar naam aan dankt : de Maas. Een mooie overzichtsfoto met het Gouvernement aan de Maas.

FOTO VAN DE MAAND

Juni 2020 : Mijn tuin

Het thema voor juni 2020 was : Mijn tuin. Met de corona tijd bleven velen thuis, maar dat wil niet zeggen dat je geen mooie foto's kunt maken van je tuin of balkon. En dat zagen we aan de vele inzendingen. De foto die de meeste likes kreeg is gemaakt door Ans Pappers, een foto van de bloemenpracht in haar tuin. De redactiekeuze ging naar de foto van Gaby Gerritsen, haar uitzicht op de voormalige Sint Lambertuskerk.

Ans en Gaby : proficiat!

De foto die de meeste likes heeft gekregen is de foto van Ans Pappers

FOTO VAN DE MAAND

Juni 2020 : Mijn tuin

De redactiekeuze voor het thema Mijn tuin : een mooie opname van het uitzicht vanuit de tuin van Gaby Gerritsen.

BEELD IN MAASTRICHT

Julius Solway

Julius Solway (paardentorso), een meer dan levensgroot paard in brons gegoten, is op initiatief van de Stichting Limburgs kunstbezit en dank zij de financiële medewerking van het Limburgse bedrijfsleven tot stand gekomen. Dit zeer grote beeld is ontworpen door Beeldend Kunstenaar Arthur Spronken en is in de bronggieterij van Pie Sijen in Geverik uit één stuk gegoten, nadat de vereiste voorzieningen, nodig om een zo groot beeld te kunnen gieten, waren gerealiseerd.

Het gegoten paard is 150 cm hoog, 170 cm lang en 75 cm breed. Het beeld stond in een omgeving waar oud en nieuw in de bouwkunst elkaar ontmoeten. Rechts de gotische Dominicanerkerk, ingewijd in het jaar 1294 en achter het beeld de supermoderne 'Entre Deux' gebouwd in 1970 (gesloopt in 2004), waartussen het edele ros op de strakke moderne sokkel. Na de herinrichting van de Entre Deux en het Dominicanerplein is het beeld verplaatst naar de Kommel waar het nu op een plein voor het Kruisherrenhotel staat.

BERICHT VAN
FACEBOOK

facebook

© Stefan Jansen

Stefan Jansen plaatste een foto van een dreigende lucht met regenboog over Maastricht. Daarop kwamen enkele mooie reacties:

Louis Loo : dit is 'nne prachtige voltreffer

Conique Kerkhofs : Wauw en nog 'ns wauw

FOTO VAN
FACEBOOK

Op facebook worden heel wat foto's gedeeld van Maastricht. Wij zullen in onze volgende editities steeds een bijzondere foto plaatsen die wij op facebook gevonden hebben. Deze keer : een opname vanaf de Maas, waterskieën, iets dat we niet zo vaak zien op FB. De foto is gemaakt door Ria Maassen

Vroeger en nu :
Achter de
Comedie
Oude foto's : RHCL

BOSWACHERSPREEKUUR SINT-PIETERSBERG VAN START

De boswachter van Natuurmonumenten houdt elke 3e vrijdagmiddag van de maand een spreekuur in Fort Sint Pieter op de Sint-Pietersberg in Maastricht. Wil je meer weten over die mooie vlinder die je hebt gezien, waarom er schapen op de berg lopen, welke activiteiten Natuurmonumenten organiseert of heb je interesse in de geschiedenis van het fort? Kinderen én volwassenen kunnen tijdens het spreekuur alles vragen over de Sint-Pietersberg en de groeve. Je bent van 16.00 tot 18.00 uur van harte welkom. Om drukte te spreiden kun je een afspraak maken met de boswachter voor een tijdblok op: zuidlimburg@natuurmonumenten.nl namelijk 16.00 uur, 16.30 uur, 17.00 uur of 17.30 uur. Het adres is Luikerweg 80 (Fort) Maastricht.

Boswachter in het fort

In de caponnières (bijgebouwen) van Fort Sint Pieter houdt boswachter José Hermens haar spreekuur. Het Fort is al in 1701 gebouwd en de caponnières in 1850. Deze zijn alleen al een bezoek waard, maar we zijn vooral benieuwd naar de vraag die je hebt over de berg, de groeve, de planten, de dieren, de schaapskudde of (tijdelijke) werkzaamheden. Ook kun je als je iets moois hebt gevonden of gefotografeerd aan de boswachter vragen wat het is. Mogelijk heb je iets gezien wat we moeten weten zodat we er iets aan kunnen doen: kom naar het spreekuur en laat het ons weten!

Boswachter José

Op het boswachterspreekuur kun je kennis maken met boswachter José Hermens. Zij is sinds 2002 werkzaam bij Natuurmonumenten en sinds 2016 Boswachter Communicatie & Beleven in Zuid-Limburg. José is vaak werkzaam op de Brunssummerheide en op de Sint-Pietersberg en in de overige tijd in de andere natuurgebieden in Zuid-Limburg: "Ik ben een echte gastvrouw, ik geniet ervan als mensen genieten van de natuur, maar ik ben ook geïnteresseerd in hun vragen en opmerkingen. Ik kan natuurlijk niet alle vragen direct beantwoorden maar ik zoek wel naar oplossingen".

ALDE CAERTE

Door Gilbert Peters

VREEMDE MUURGATEN IN OUDE GEVELS...

Gevels van oude panden tonen soms rijen vierkante gaten. Op bijgaande foto van een pand in de Lenculenstraat zijn deze ook te zien, boven in de gevel onder het dak en in dit geval iets terugliggend dichtgemetseld. De vraag richt zich op de (voormalige) functie van de gaten. Tijdens wandelingen denken mensen soms aan uilengaten. Maar zijn die niet veel groter? Hieronder volgt het antwoord.

De gaten zijn afkomstig van zogeheten kortelingen van houten steigers die gebruikt werden door bouwlieden. Kortelingen zijn de in de muur stekende balken, waarop de steigerplanken werden gelegd of waaraan de steiger hing. Dit heette een vliegende steiger. Van daaraf werd gemetseld. Ieder gat heeft de grootte van één of twee bakstenen plus de voeg erboven en die eronder, rond de 10 bij 10 cm. De afstand tussen twee rijen gaten schommelt rond de meter: het is de rijkwijdte van de metselaar. Zo kon men de steiger zo breed maken als nodig was.

De gaten dienden nog een paar andere doelen. Ze gaan tot diep in de muur, anders konden ze de steiger niet dragen. De (na-)middeleeuwse mortel van de vaak dikke muren had vele tientallen jaren nodig om uit te harden. De gaten gaven de muur daarbij de kans te ventileren. Na die periode moesten ze eigenlijk met een blokje dichtgezet worden, maar dat werd nogal eens vergeten. Bovendien waren ze bij reparaties direct weer bruikbaar. Ze kunnen sierlijk afgewerkt zijn met natuursteenblokjes in kruisvorm of voorzien van kleine gaatjes om de beluchting te handhaven.

ALDE CAERTE

Door Gilbert Peters

De kortelinggaten lijken op soortgelijke andere gaten.

Wanneer je bovenaan een weermuur, lager dan de kantelen en moordgaten, steeds twee kortelinggaten boven elkaar ziet, dan zijn die waarschijnlijk bedoeld om, in geval van nood, een hordijs aan te brengen. Dit is een tijdelijke houten weergang, gebaseerd op het principe van de vliegende steiger.

Ook wordt het kortelinggat door vogels handig gebruikt als vogelgat. Echter, om vogels de toegang tot de zolder te ontzeggen, werd aan de binnenzijde van de muur een losse steen gelegd.

Uilengaten zijn weer een andersoortige gaten, die vaak de gevels van huizen en boerderijen in buitengebieden sieren en uilen toegang gaven tot graanschuren. Daar konden zij zich tegoed doen aan de muizen, zodat het graan tegen vraat beschermd werd. Uilengaten zijn veel groter dan kortelinggaten, hierin past hooguit een steenuiltje.

(Bron: documentatie.org en joostdevree.nl)

Kijk voor meer informatie over Aldecaerte op de website :

<https://aldecaerte-maastricht.nl/>

GILBERT PETERS

Alde Caerte Stadswandelingen Maastricht organiseert diverse stadswandelingen in Maastricht, voor kleine en grote groepen. Laat je meenemen terug in de tijd en geniet van een rondleiding langs de mooiste plekjes van de oude binnenstad. Maak kennis met het oude Stokstraatkwartier, de groene Stadswallen, het pittoreske Jekerkwartier, het sjeike Wyck en nog veel meer! Gastheer Gilbert Peters vertelt met veel enthousiasme over het heden en verleden en laat je de rijke Maastrichtse historie op een bijzondere manier herbeleven.

THUIS IN
maastricht:

Tweede carrière voor koppel in Wyck als eigenaars speelgoedwinkel

In een charmante hoekwoning op de Rechtstraat in Wyck zitten Aly Enting (58) en Raymond Passenier (67) tussen het speelgoed, de spelletjes en knuffels, de een nog snoeziger dan de ander. In januari dit jaar namen zij Twinkel de Kadowinkel over. Hier geen Playmobil of Barbie, maar origineel, duurzaam speelgoed. "Speelgoed dat kinderen blijven pakken, liefst nog generaties later," hoopt Aly. De nadruk ligt op jongere kinderen van basisschoolleeftijd, maar er is voor ieder wat wils.

Al wandelend door hun wijk zagen Aly en Raymond het bordje 'ter overname' hangen bij Twinkel. Het zittende werk als directrice in het basisonderwijs speelde Aly's rug parten en ze was al aan het oriënteren naar andere mogelijkheden. "Toen dachten we: zou dat wat voor ons zijn, een winkeltje? Raymond is al met pensioen maar we besloten toch om dit samen aan te pakken." De vorige eigenaresse stopte ermee, maar blijft desondanks als vraagbaak beschikbaar voor Aly en Raymond. "Ik liep in december stage bij haar," lacht Aly. "Zo kon ik al proeven van het runnen van de winkel. Nu komt ze vaak nog even kijken wat er allemaal vernieuwd is."

Deskundig advies

Aly werkt fulltime in de winkel en krijgt hulp van Raymond. Door hun beider achtergrond in het onderwijs kunnen zij goed inschatten hoe kinderen zich ontwikkelen, wat ze leuk vinden en ook nodig hebben op bepaalde leeftijden. "We zijn in Maastricht de enige speelgoedwinkel met zo'n breed assortiment. Iedere stad heeft wel zo'n winkel en dat hoekje mogen wij hier in Wyck vervullen." Aly en Raymond proberen niet te concurreren met online winkels zoals Bol.com. "De mensen komen ook voor het deskundige advies dat wij kunnen bieden. Dat krijg je online niet."

Kijk voor meer interessante artikelen op : www.thuisinmaastricht.nl

“Deskundig advies zoals wij kunnen bieden, dat krijg je online niet”

Duurzaam en bijzonder

Met grote zorg worden de artikelen in de winkel gekozen. Raymond hecht, als gymleraar, veel belang aan beweging. “We verkopen veel stepjes en van de zomer komt er natuurlijk weer een hoop buitenspeelgoed.” Plastic is amper te bekennen in de winkel. “Soms ontkom je er niet aan,” weet Aly, “en er is ook heel mooi en goed plastic speelgoed natuurlijk. Toch proberen we altijd om te kiezen voor duurzaam speelgoed, dat liefst ook de fantasie van kinderen prikkelt.” Het assortiment wijkt af van dat in reguliere speelgoedwinkels. “Daar komen de klanten ook voor.”

De olifant in de kamer

Er zijn heel wat vaste klanten die ook na de overname graag terugkeerden. Niet alleen Maastricht weet de winkel te vinden, ook toeristen vanuit de nabijgelegen hotels komen er vaak een cadeautje uitzoeken. “We maken veel leuke momenten mee,” vertelt Raymond. “Zo stond er laatst een oudere heer te wachten al voor we de winkel openden. Zijn vrouw had de dag ervoor gezegd dat ze een olifantenknuffel in onze etalage zo mooi vond, dus die kwam hij stiekem voor haar halen.”

En waar lopen de Maastrichtenaren nu warm van? “Spelletjes!” aldus Aly. “We zorgen altijd dat we spelletjes voor alle leeftijden in huis hebben. Ook studenten komen daar om vragen.”

Aly houdt van de lichtheid en positiviteit die bij dit werk wel aan de orde is. “Hier komen mensen voor een cadeautje, of een kind mag zelf iets uitzoeken. Het is altijd een leuke reden waarom ze hier zijn.”

Jenneke van Genechten

Jenneke van Genechten is schrijfster en vlogster, op zoek naar verhalen. Ze is van mening dat iedereen vele verhalen heeft, en helpt graag om die op de juiste manier op papier of camera te krijgen.

HISTORIA TRAIECTI AD MOSAM

Door Stefan Vrancken (stefan.vrancken@live.nl)

Tachtigplussers in Wyck

Ondanks de grote armoede die in de negentiende eeuw in Wyck heerste, en de daarmee gepaard gaande bijzonder slechte leefomstandigheden, bereikten diverse Wyckenaren toch leeftijden van minimaal 80 jaar. We laten hier een kleine kroniek volgen.

Op Kerstdag 1815 sloot de 92-jarige weduwe Maria Helena Claire, wonende in de Ruitersstraat, voor eeuwig haar ogen. Haar echtgenoot Christiaan van Rijsselt was twaalf jaar eerder, in 1803, op 80-jarige leeftijd overleden. De zoon van Maria Helena, Mathijs Smael (in 1754 in Wyck geboren uit een ongehuwde relatie die Maria Helena onderhield met Jan Smael, voordat zij in 1760 zou trouwen met Christiaan van Rijsselt), zou de sterke genen van zijn moeder erven: hij overleed in 1839 in de Kattenstraat (hij woonde bij zijn schoonzoon Paulus Sondeijker, gehuwd met Maria Agnes Smael), 84 jaar oud.

Drie kinderen van Mathijs Smael, geboren uit zijn huwelijk met Anna Maria Scheffers (geboren in Wyck in 1758), zouden als tachtigplussers overlijden: zijn zoon Jacobus Smael (geboren in Wyck in 1787 en gehuwd met Joanna Raemaekers), wonende in de Ruitersstraat, was 85 jaar oud toen hij in 1873 in het ziekenhuis Calvariënberg overleed. Dochter Maria Magdalena Smael (geboren in Wyck in 1794 en gehuwd met Joannes Waltje) had de leeftijd van 88 jaar bereikt toen zij in 1883 in het ziekenhuis Calvariënberg kwam te overlijden. Zoon Christiaan Gillis Smael (geboren in Wyck in 1797 en gehuwd met Petronella Walti), wonende in de Ruitersstraat, zou evenals zijn broer Jacobus en zus Maria Magdalena zijn ogen sluiten in het ziekenhuis Calvariënberg: hij overleed in 1884, 86 jaar oud.

De moeder van in de 1791 in Wyck geboren Joanna Raemaekers (de echtgenote van genoemde Jacobus Smael die in 1873 overleed) was ook een 'kranig oudje'. Haar naam was Joanna Mettenik, en zij was in 1758 in Wyck geboren als dochter van Adam Mettenik en Maria Sophia Hendrix. Joanna zou de leeftijd bereiken van 87 jaar: de dag voor Kerst 1845 overleed zij in de Ruitersstraat. De ouders van Joanna deden niet veel onder voor hun dochter: Adam Mettenik (geboren in Wyck in 1729) overleed als weduwnaar in 1815 in het 'Molenzakje' te Wyck, 85 jaar. Zijn echtgenote Maria Sophia Hendrix (geboren in Wyck in 1728) had in 1810 op 82-jarige leeftijd haar laatste adem uitgeblazen. Een andere dochter van het echtpaar Mettenik-Hendrix, Cornelia Mettenik (geboren in Wyck in 1763), zou de bijzonder gezegende leeftijd van maar liefst 95 jaar bereiken: zij overleed in 1858.

HISTORIA TRAIECTI AD MOSAM

Door Stefan Vrancken (stefan.vrancken@live.nl)

Twee dochters van het echtpaar Jacobus Smael en Joanna Raemaekers zouden de familietraditie van hun vader, grootouders en overgrootouders voortzetten: Anna Maria Smael (in 1812 geboren in het Wycker Grachtje), overleed in 1897 in de Kattenstraat. Zij was op dat moment weduwe van Willem van Dijk. Haar jongere zus Elisabeth Hubertina Smael, geboren in 1820, woonde in de Hoogbrugstraat toen zij in 1907 op 86-jarige leeftijd het tijdelijke voor het eeuwige verwisselde. Zij was toen al tweevoudig weduwe: van George Rijmart en van Remacle Freson.

Minimaal drie kleinkinderen van het echtpaar Jacobus Smael en Joanna Raemaekers zouden ook tachtigplussers worden: Anna Maria Hubertina Smael (in 1841 geboren in de Ruitersstraat als buitenechtelijk kind van Cornelia Smael) overleed in 1925 in de Ruitersstraat, 84 jaar oud. Zij was toen weduwe van Jozef Hubert Waltje. Mijn betovergrootvader Hendricus Hubertus Cuijpers (geboren in de Ruitersstraat in 1861 als zoon van Catharina Hubertina Smael en Theodoor Cuijpers) sloot in 1942 voor eeuwig zijn ogen, 81 jaar oud. Zijn echtgenote, mijn betovergrootmoeder Maria Catharina de Wit, was een half jaar eerder op 89-jarige leeftijd overleden. Maria Clara Freson (geboren in de Wycker Grachtstraat in 1863 als dochter van de eerder genoemde Elisabeth Hubertina Smael en Remacle Freson) was 81 jaar toen zij in 1945 kwam te overlijden.

Op de foto zien we de verdwenen Ruitersstraat, de straat die een belangrijke rol speelde in het leven van vele Wyckenaren in dit verhaal.

drukkunstmuseum

historische drukkerij & grafisch atelier

De uitvinding van de fotografie, een boost in de eeuwenlange ontwikkeling van de drukkunst.

De uitvinding van de fotografie werd in 1839 met trots tegelijk in Londen en Parijs aangekondigd. Hoe ingenieus was de ontdekking om papier lichtgevoelig te maken door middel van een chemisch proces. De ontwikkelingen die volgden maakten steeds meer mogelijk voor het afdrucken en reproduceren van beelden.

Een van de ontwikkelingen was het maken van copieën van originele drukvormen met behulp van de zgn. reproductiecamera. Waar een originele drukvorm, zoals hout- en kopergravure aan slijtage onderhevig was, kon de copie-drukvorm, "cliché" genaamd, de productie continueren.

Van een origineel wordt een negatief gemaakt en gelegd op een lichtgevoelig gemaakte koperen of zinken plaat. Door het negatief te belichten verhardt de lichtgevoelige laag op plaatsen waar het negatief transparant is. Waar het negatief zwart is, blijft de laag zacht. Een zuurbad doet het verdere werk; het metaal wordt aangetast op de plekken waar zich geen harde laag bevindt en andersom. Hierdoor ontstaat het reliëf in de plaat en zodoende een drukvorm. De hoge delen kunnen worden ingeïnt en afgedrukt.

Van deze reproductiecamera's, die rond 1880 in de drukkerijen verschenen, heeft het museum een mooi exemplaar in de collectie. Op het eerste gezicht is deze met 30 cm hoogte indrukwekkend, maar er zijn veel 'groter broers' met hoogtes van meer dan 1 meter. In de drukkerijen werden zelfs rails aangelegd om deze te verplaatsen.

N.B. Het Drukkunstmuseum opent weer haar deuren in september a.s.

- voor groepen op afspraak het gehele jaar van maandag t/m zaterdag
- voor individuele bezoeker op zaterdagmiddag 13.00-17.00 uur vanaf 5 september a.s.

Van harte welkom.

www.drukkunstmuseum.nl

STRAAT UITGELICHT : SPILSTRAAT

De naam van de straat (ook wel Spelmekerstraat; Latijn: platea fusorum) is afgeleid van spellenmakers of spildraaiers, een beroepsgroep die zich onder het ambacht van de timmerlieden bezighield met het maken van spullen, spindels of spinrokken. De locatie van de Spilstraat, vlak bij de Houtmarkt en dicht bij de lakenwevers in het Boschstraatkwartier, zal zeker van invloed zijn geweest op hun aanwezigheid hier. In 1591 werd verordeneerd dat alle straten moesten worden vrijgemaakt van hout, behalve de Spilstraat, waar de spildraaiers "twee houten" voor hun deur mochten hebben. In de 17e en 18e eeuw waren in de Spilstraat een aantal wapensmeden gevestigd. De Spilstraat is onderdeel van het beschermd stadsgezicht van Maastricht. In de straat liggen 15 rijksmonumenten. In 1969 werd het warenhuis Entre Deux opgeleverd, het betonnen gebouw van Van den Broek en Bakema werd in 2004 alweer gesloopt. Ervoor in de plaats kwam een postmodern complex van de Maastrichtse architect Arno Meijs.

FOTO VAN DE MAAND

Juli 2020 : Oude lantaarnpalen en Maastricht

Het thema voor juli 2020 was : Oude lantaarnpalen en Maastricht. Als je de ingezonden foto's bekijkt dan staan er heel wat van die nostalgische lantaarnpalen in onze stad. Op een hedendaagse foto laten ze toch een stukje nostalgie zien en verfraaien menig beeld van de stad. De foto die de meeste likes kreeg is gemaakt door Rosi Jansen, een oude lantaarnpaal bij de Waterpoort in Wyck. De redactiekeuze ging naar de foto van Jack Debruijn, een foto van een oude lantaarnpaal voor de Hoeg Brögk.

Rosi en Jack : proficiat!

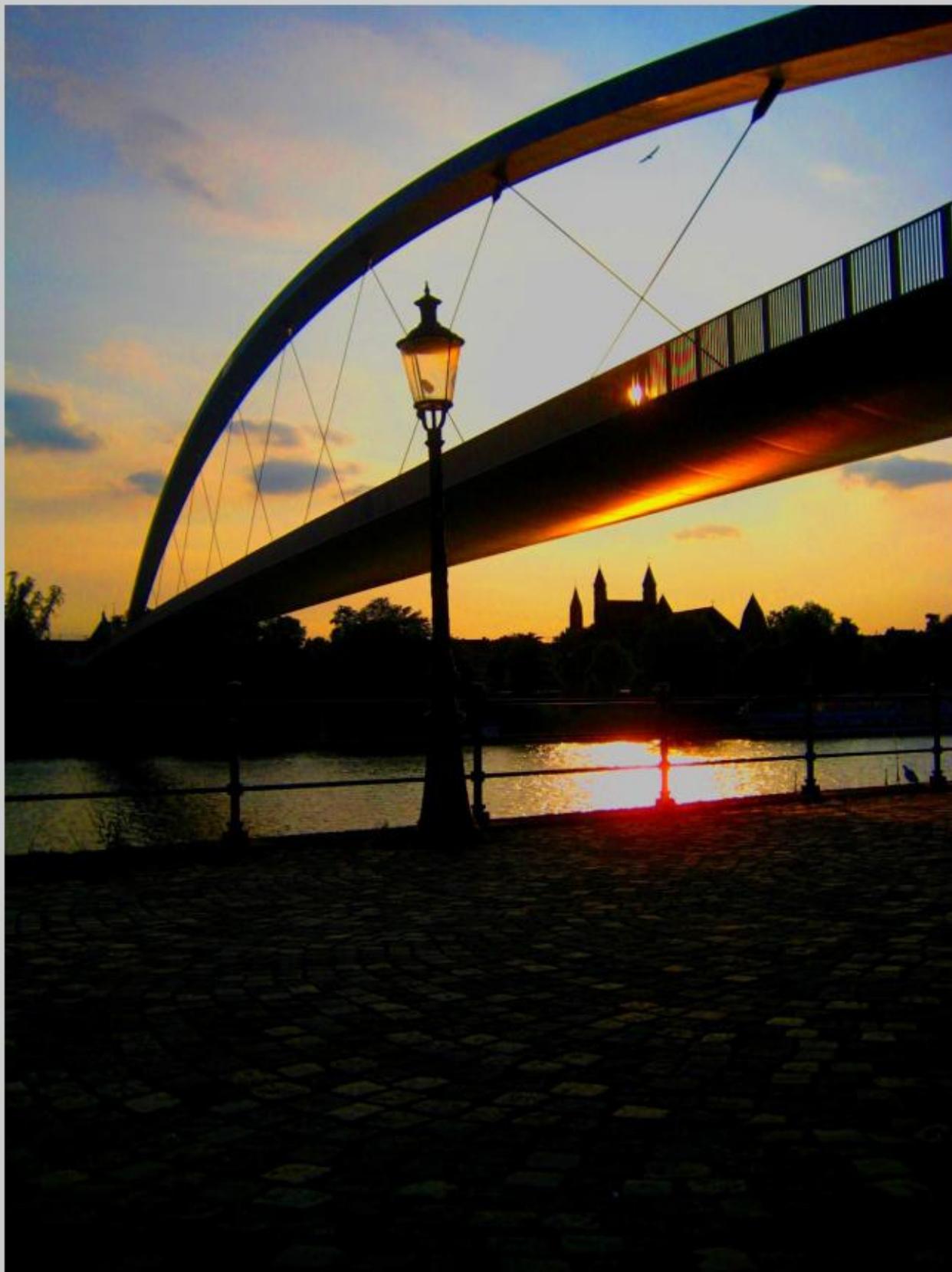
De foto die de meeste likes heeft gekregen is de foto van Rosi Jansen

FOTO VAN DE MAAND

Juli 2020 : oude lantaarnpalen en Maastricht

De redactiekeuze voor het thema Oude lantaarnpalen en Maastricht : een oude lantaarnpaal staat voor de moederne Hoeg Brögk, foto gemaakt door Jack Debruijn.

3 nuij Mestreechter biersoorte

Door Paul Berben

Nieuw Mestreechs bier.

Batteraof, Vettig Lieske, en Drapeaux. De namen van drie nieuwe bieren. Een toevoeging aan een lange lijst hier gebrouwen, of in opdracht gebrouwen bieren.

Roger Vaessen, eigenaar van Naovenant aan de helmstraat nam contact met me op met de vraag of hij gebruik mocht maken van enkele afbeeldingen van de door mij uitgegeven Maastrichtse leesplankjes. Na overleg heb ik nieuwe tekeningen gemaakt en de etiketten voor Roger ontworpen. De bieren zijn speciaal voor de echte bierliefhebbers, ouderwetse kwaliteit, gebrouwen in een stoombierbrouwerij. Alles in ouderwetse degelijke kwaliteit.

Voor de mensen die de app gebruiken voor de speciale soorten die ze gehad hebben aan te kunnen vinken en te kunnen beoordelen, worden de 3 soorten eraan toegevoegd. Het gaat nog enkele weken duren, en dan kan de bierliefhebber bij Naovenant terecht voor het nuttigen van een Vettig Lieske, 'ne Batteraof, of een verkoelende Drapeaux.

Leuk om aan dit initiatief op deze wijze deel te hebben mogen nemen. Roger, bedankt daarvoor, en: Proost!

Gebrouwen in opdracht van Naovenant

Etiket ontwerp door Paul Berben

Zomervakantie bij Natuurmonumenten

De natuur in op de Sint-Pietersberg

De zomervakantie is de uitgelezen periode om er met je hele gezin heerlijk op uit te trekken. En waar kun je dat beter doen dan in een van de natuurgebieden van Natuurmonumenten. Op de Sint-Pietersberg aan de rand van Maastricht kun je dagelijks gebruik maken van een van de uitgezette wandel- of fietsroutes. Nog leuker is om deel te nemen aan een van de activiteiten die de boswachters organiseren, een zomerprogramma voor jong en oud. Op de website van Natuurmonumenten/sintpietersberg vind je alle mogelijkheden.

Activiteiten in de zomeragenda

Op zondag 16 augustus kun je mee op vlinderexcursie naar het Popelmondedal.

Vanaf 22 augustus starten de excursies naar de oehoefvallei.

Elke 3e vrijdag van de maand is er een spreekuur met de boswachter op Fort Sint Pieter.

Activiteiten zonder begeleiding

Over de Sint-Pietersberg lopen een aantal wandel-, fiets- en MTB routes waar je dagelijks gebruik van kunt maken. Download de routeapp van Natuurmonumenten. Zo krijg je nog veel meer bijzondere aanvullende informatie tijdens je wandeling. Of haal de uitgebreide gebiedsfolder met alle routes op bij de ticketshop van Maastricht Underground in Fort Sint Pieter. Ze zijn dagelijks geopend. In het weekend ontmoet je hier ook vrijwilligers van Natuurmonumenten die je de leukste weetjes over het gebied kunnen vertellen.

Via de website van Natuurmonumenten/sintpietersberg boek je via Tips de nieuwe gezinsspeurtocht Expeditie van OERRR. Met een plunjezak gevuld met spullen ontdek je samen met je gezin de natuur op de Sint-Pietersberg.

Zelfs André vindt 't kloete. Iech laos dat in de gezét. Hiel vääöl luikes vinden 't zjus "HEERLEK" die rös oppe vriethof. Super gezèlleg vindt de terrasbezeuker.'t. Zjus de kasteleins vinden 't mer niks.. Noe de terasse weer bezètbaor zien verklaord maag ouch oan de euverkant vaan hun zaak e drenkske gedroonke weure of gemaosjeed weure. Dus mote de obers mèt hun bestellinge get mie km.'rs per daag aoflègke es veur de crisis. Mer good ' de terasse zien ouch maonde touwgeweës. Dus noe höbbe ze dat mer wat gere de veureuver. KASSA ,en dat is hel nudeg. Tied um daotege te demonstrere is veurbij. Gelökkeg

Wat iech eigelek hö?b geconstateerd is de koonstant versjèl vaan meinenge. Wat d'n eine prima vindt, vindt d'n aandere gaaroets niks. Oonmiddelek weurde allewijl 'twie groepe in 't leve gerope . 'Ne sjeike naam geit veuroet aon hun promotie. Tegestenders en veurstenders. Es ze wèlle reclamere , protestere tegen 't door wat of wee daan ouch is beslis of veurgenomene , zien de rape gaar. M.E. böskes stoon veerdeg. Hospitaal is veerdeg um in actie te koume..!

Pelitie - jao zeker mèt 'n hooflètter - die 'n speciaal opleiding höbbe gevolg um de rös oonder de protestante te handhave of weer trök te bringe tot normaal propoorties! Etalaasjroete versnip-perd tot glaze confettie, smeulende otoben, en oet de weeg en stóp getrokke straatstein blieve es lidteikes vaan oongenoege achter.

Daonao geit ederein min of mie koontent ... nao hoes en nao bèd. Zjus of dat allemaol debij huurt. De gemeinteluikes ruime de volgenden daag weer alles fetsojnlek op, roete weure ingezet en dat waar 't daan. D'r loupe protestante - iech dach altied dat dat 'n bepaold gelouf waar - detösse die gaaroets neet weite boeveur heer/zie eigelek protesteerde. Waar ouch neet nudeg um te wete. Heer of zie heet nog blaore op zien/häör han vaan de straatstein en de gestiechte brendsjes. E prachteg geluid vinde ze die toeters vaan pelitie en brandweero'ts Genote höbbe ze.. Oondertösse bedinke ze heer/zie , boe mörge geprotesteerd, gedemonstreerd of veur get aandere weurt gereclameerd. GEZÉLLEG..... dao kin de Efteling neet tegenop!!

Zouw 't noe ech neet meugelek zien um die meute die allein drop oet is um oonrös te stoke es doel op ziech. De zouws haos zègke ; "laot ze oetraoze , Winkels plundere, brand stiechte, luikes lesteg valle en oto's op 'n zij goeje.

M.E. de zijstraote aofslete en op 't ind vaan de straot in 'n fuik laote loupe riechting vrachwagel En daan nao e pelitieburo boe ze neet mie anoniem zien mèt hun narrekappe mer alles vaan ederein weurd genoteerd..De rechter maag daan oetmake wat ze mote betaole veur 't opruime rippe-rere en vernuie vaan dat wat ze hōbbe aongeriech. En de echte deilnummers daan , zal geer zègke.. die gein geziech verduustering nudeg hōbbe

Die mote zich realisere dat hun georganiseerde demonstraties op die meneer TOTAAL geine zin hōbbe. Dao boe 't um geit krijg toch neet de aondach zoe-es bedoeld . Zeuk nao aander meugelekhede. Op kleinere sjaol. Haw de verkierde "GASTE" boete eur gebäöre. Die verbojsellen 't veur uuch.. Geer komp daodoor in e verkierd daagliech. Ederskier weer obbenuits. Es geer doorgaot , boerum zouwe de raaddrejjers daan wegblieve? Oonbewus gef geer hun de gelegenheid. KIN DAT NOE ECH NEET AANDERS...??

Opajam Gène Schoenmaeckers

t theater aan het vrijthof

Theater aan het Vrijthof eerder gestart met laatste fase verbouwing

Theater aan het Vrijthof is momenteel bezig met de laatste fase van de verbouwing. Deze verbouwing is een maand naar voren geschoven vanwege het zeer beperkt kunnen openen, vanwege de corona-maatregelen. Hierdoor is er meer tijd om te verbouwen. In 2017 werd begonnen met een upgrade van het hele backstage gebied. In 2018 is de Papyruszaal onder handen genomen met een compleet nieuwe akoestiek, nieuwe zaalinrichting en luchtbehandeling. Nu wordt de akoestiek op het podium geoptimaliseerd door onder andere het plaatsen van een nieuwe portaalbrug en manteaus (afstoppingen). Tevens wordt de luchtbehandeling in de orkestbak aangepast.

Theater aan het Vrijthof optimaliseert klankbeleving

Momenteel wordt een herindeling gemaakt van de zogenoemde 'portaalzone', dit is het voorgebied van het toneel. Hier vinden we de portaalbrug, de manteaus en het rideau die samen de lijst vormen rond de toneelopening, het voordoek en een sluier- en kadertrek. In de zomer van 2019 werd al gestart met deze modificatie, maar door onvoorziene omstandigheden kon de verbouwing niet worden afgerond. De verbouwing betekent concreet dat de akoestiek van zowel het podium en de zaal volledig wordt geüpgraded, zodat er als het ware één grote ruimte ontstaat. Hierdoor ontstaat een optimale klankbeleving. Dit doel wordt onder andere bereikt door de oude portaalbrug te verwijderen. Deze portaalbrug kon niet voldoende omhoog getrokken worden en bleef in het zicht. Hierdoor werd de akoestiek belemmerd.

Een portaalbrug is feitelijk een lichtbrug die in de oude situatie tevens werd gebruikt om de grootte van het toneelbeeld te bepalen omdat het rideau hieraan bevestigd was. Dus de hoogte van de toneelopening werd dus bepaald door de hoogte van de portaalbrug.

t theater aan het vrijthof

Projectmanager Bert Jeurissen vergelijkt het met een kijkdoos: “Het publiek ziet vanuit de zaal alleen het zwarte vlak aan de bovenkant van het toneel, geen ‘brug’ dus. De nieuwe portaalbrug wordt over een paar weken gemonteerd waarmee barrières verdwijnen en het geluid optimaal de zaal in wordt gereflecteerd en omgekeerd: alle obstakels die in de weg stonden of hingen zijn dan verdwenen. Dat geldt ook voor de manteaus. Deze afstoppen links en rechts van het podium bepalen namelijk in de breedte de toneelopening. Tijdens deze laatste fase worden deze manteaus echter ook vervangen. De oude manteaus, welke waren samengesteld uit buisframe en waaraan theaterverlichting en luidsprekers werden gemonteerd, worden vervangen door slanke inschuifbare manteaus. In de nieuwe situatie worden verschuifbare lichtladders gemonteerd onder de portaalbrug waaraan de theaterbelichting en luidsprekers komen te hangen. De manteaus kunnen naar links en rechts geschoven worden zodat ze onzichtbaar zijn voor het publiek. Ook de portaalbrug met lichtladders kan geheel uit beeld omhoog worden getrokken. Het volume van de zaal wordt hiermee vergroot doordat het de plafondkaatsers hoger de lucht in gaan. Niet alleen voor het publiek zal deze verbeterde akoestiek merkbaar zijn, zeer zeker ook voor de musici op het podium. In de voorgaande jaren is er naartoe gewerkt om dit einddoel te bereiken. Om het bereikte resultaat definitief vast te stellen worden geluidsmetingen uitgevoerd. Dit wordt gedaan door een representatieve bezetting van philharmonie zuidnederland. De verwachting is dat eind augustus de verbouwing gereed is.”

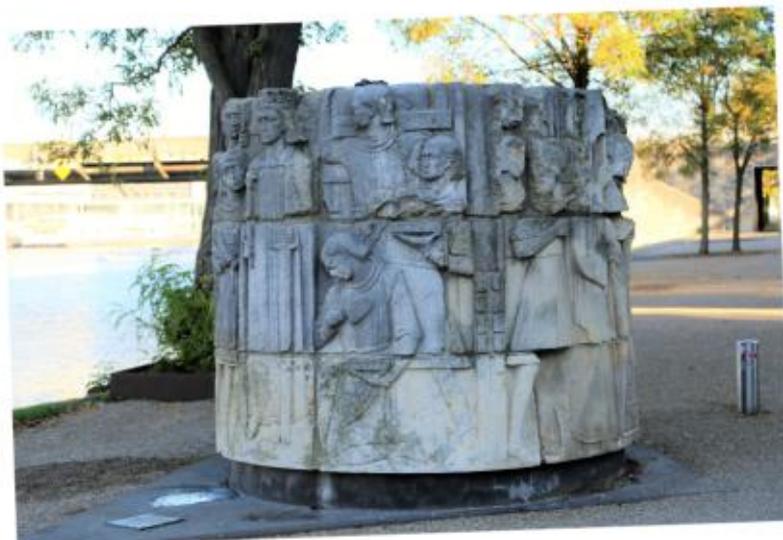
Verbeterde brandveiligheid

Parallel aan de verbouwing op het podium wordt tevens de brandmeldinstallatie en ontruimingsalarminstallatie vervangen. De oude installatie blijft in stand gehouden totdat de nieuwe installatie in oktober in bedrijf wordt gesteld. Dat betekent dat het gebouw weer volledig gedekt is: in elke ruimte van het gebouw kan er snel gedetecteerd worden of er eventueel brand is, primair bedoeld voor de vluchtveiligheid zodat tijdig mensen naar buiten kunnen vluchten bij brand. Met deze nieuwe installatie is het theater weer toekomstbestendig en voldoet aan de huidige wet- en regelgeving.

WILHELMINABRUG

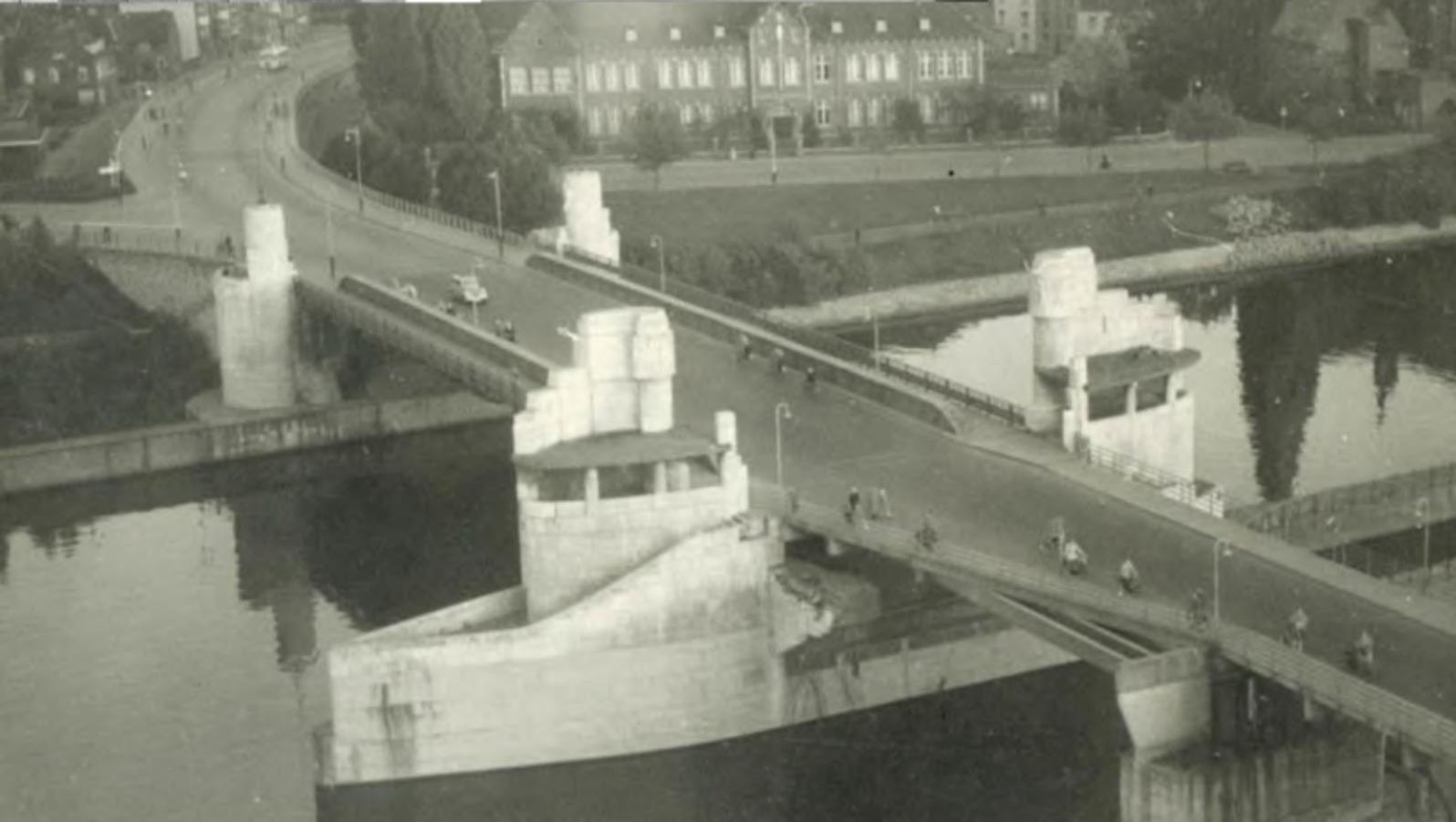
Wellicht lopen we er vaak aan voorbij zonder er erg in te hebben : de reliëfs die nu aan de Griend staan. Ze behoorden tot de elementen van de Wilhelminabrug, toen deze nog in haar volle glorie de Maas overspande. Door vernielingen van deze eens zo mooie brug in de 2e Wereldoorlog zijn de bewaard gebleven reliëfs nu als herinnering geplaatst aan de Kleine Griend. Uitgebeeld in de reliëfs zijn :

De komst van de Romeinen, De aankomst van Sint Servaas, De inval van de Noormannen, Het akkoord over de Alde Caerte en de toestemming voor de ommuring van Maastricht door Hendrik I van Brabant, en De intocht van Koning Willem I.

WILHELMINABRUG

Kijk eens naar de foto's van de eens zo mooie brug en de plaats waar de reliëfs zich destijds bevonden.

"Gooje middag same" zag Sjeuf wie heer z'ne stamkaffee. binneleep. "Goojen daag", kloont 't vaanachter de bar." Sjeuf jong, de kumps wie gerope. Kinste m'ch neet vaan die rotvlege aofhelpe. Ze lande euveral op en in, en este neet oplèts zwumme ze in de pèlske." "Meh zeker kin iech dat, zag Sjeuf weer. "Mer neet veur niks. Veur 10 pèlskes help iech diech en daomèt d'n klante, vaan dat perbleem aof". "Dat meinste neet Sjeuf". " "Zeker mein iech dat. "Sjöt mer 'ns alvas in en daan zalsten 't mètmake". "Zo, ezzebleef en gezondheid Sjeuf". Dee leet z'ch 't ierste heerlek smake. Nao 't achste glaas vroeg de kastelein aon Sjeuf wienie heer 'ns vaan plan waor te beginne? "Wètste wat", zag Sjeuf, "pak mer 'ns alvas 'nen hamer", en naom oondertösse nog 'ne flinke slók vaan 't tiende pèlske. "Ezzebleef", en de kastelein duide 'm 'ne hamer in zien han. "Zo" zag Sjeuf, "en geef m'ch noe mer 'ns die vlege ein veur ein aon... !!!

Sjeuf zaot ouch in d'n trein, op weeg nao Hilversum. En moeljaan dat iech bin vroeg iech häöm boe heer nao touw góng. Iech ....moot.... um .. èlf oor.....in...de stuu...dddd..iooo vaaaaan de KKKK.. R...OOOOO Zien! in Hilversum", stamelde Sjeuf. "Enneh, wat bringk d'ch dao nao touw?" Stotterend vertèlden 'r miech dat heer had gesolliciteerd nao umreuper. "Umreuper"? vroeg iech verpópzak.? "Jao, jao klop", stamelde heer trök, "nao umreuper op de tillevisie". Wie heer in Hilversum oetstapde, winsde iech häöm nog vööl succes..! Op d'n trökweeg trof iech häöm touwvallegerwijs weer. Heer zat z'ch weer tegeneuver m'ch en iech, nuisjereg dat iech bin en zeker noe, vroeg 'm al gauw; "En Sjeuf aongenome?" "Uhhhh, nein, ...nei...n, jaomer genóg neeeee.....t." "En veurwat neet, ze hadde toch umreupers nudeg!?" "Jeh ze....ker, 't gónnnnnngggg ouououch reeeedelek good, mer ze za a a chte dat iech aofge....weeeeeze waor, umdat ieieiech neet kathoooliek waor.....!"

Iech had appele bij m'ch veur onderweeg., en besloot um eine op te ete, De pitte lag iech appaart op 't täöfelke onder de roet. 'Ne maan dee neve Sjeuf zaot en dee dat waor opgevalle vroeg aon miech veurwat of iech dat doog. "Die eet iech dalek per drei stöks op", antwoordde iech. "Ën boevuur daot geer dat?", waor z'n vraog. "Este dat deis", vertèlde iech häöm, daan weurste binne korte termijn hiel erg slum". "Es dat zoe is maag iech daan 'ns um te beginne drei appelpitte koupe"?. € 7,50 ,daan krijg geer 's drei".. Zoe gezag zoe gedoon. En heer knawwelde vol verwachting de drei pitte op. Nao zoen tien minute, zag heer inins; "Noe luustert 'ns; "Dat waor wel erg deur huur. Die drei pitte. Es iech veur €7,50 appele kouw hōb iech 't twintigvoud aon appelpitte". "AHA", zag iech weer, "ZEET G'R DAT 'T NOE AL WÉRK, WAT IECH 10 MINUUTE GELEIE HÖB GEZAG...

Vestingmuseum Maastricht

STICHTING MAASTRICHT VESTINGSTAD

Stichting Maastricht Vestingstad - Helpoort

Het bestuur van Stichting Maastricht Vestingstad (S.M.V.) heeft een tweede stichting in het leven geroepen, nl. VestingMuseumMaastricht .

Het Vestingmuseum Maastricht in de Helpoort wil geen museum zijn in oude betekenis. Ze wil d.m.v. ICT techniek en het gebruik van interactieve beeldschermen de bezoeker toegang geven tot een eerste verkenning van de stad Maastricht. De jeugd zal dat straks op haar manier kunnen De nadruk komt naast het kunnen opdoen van kennis door jong en oud te liggen op de beleving van de vestingstad in verschillende periodes.

<https://vestingmuseummaastricht.nl>

Foto : Helen van den Broek-Nobelen

FOTOGRAAF AAN HET WOORD...

Ludo Nieste

Hallo allemaal,

Mijn naam is Ludo Nieste, 57 jaar, geboren en getogen in Maastricht en woonachtig in Heer.

Hoewel mijn passie ligt bij het maken van video ben ik fotografie de afgelopen jaren steeds leuker en interessanter gaan vinden Niet dat ik vroeger geen foto's maakte. Ik kan me nog goed herinneren dat ik, voordat wij op vakantie gingen, de nodige fotorolletjes aanschafte, vaak nog aangevuld met rolletjes gekocht ter plaatse. Dit resulteerde in honderden foto's waarvan maar uiteindelijk een klein gedeelte bruikbaar was en in het fotoalbum belande.

Met de opkomst van de camcorder ben ik overgestapt op het maken van video. Foto's maken deed ik nog wel, maar in mindere mate dan daarvoor. Bewegende beelden spraken mij op dat moment meer aan. Zo heb ik verschillende bruiloften en communies van vrienden en kennissen mogen filmen en monteren. Deze werden dan op videoband gekopieerd. Monteren deed ik toen nog met een mengpaneel waar je dan de camcorder en de videorecorder op aansloot. Tegenwoordig gebeurt dit via de computer en met programma's zoals Adobe Premiere Pro en Pinnacle Studio 23 is het een stuk gebruiksvriendelijker geworden. Mijn eerste camcorder was een toen nog grote Sony Handicam later opgevolgd door de iets kleinere Sony DCR Digital 8 camera. Tegenwoordig film ik met de Sony HDR-CX 740. Deze maakt bovendien ook prachtige foto's.

In de tijd dat digitale fotocamera's meer en meer op de markt kwamen besloot ik om mijn Pentax Espio te verruilen voor een digitale camera. Eerst heb ik een simpel toestelletje gekocht bij de Aldi die later vervangen werd door een betere Sony.

Een wereld ging voor mij open. Nooit meer gebonden aan het aantal foto's beschikbaar op een rolletje, betere kwaliteit en niet onbelangrijk, mislukte foto's konden meteen weer gewist worden. Mede hierdoor werd fotografie voor mij weer een stuk leuker en nam ik de draad weer op in het maken van foto's.

Zoals ik al eerder vertelde ben ik mij de afgelopen jaren meer in fotografie gaan verdiepen. Voorheen maakte ik wel foto's maar had totaal geen benul van verschillende instellingen, RAW of Jpeg foto's, witbalans, diafragma, compositie, diepte e.a. Zo volg(de) ik online cursussen om te leren betere foto's te maken en om deze eventueel met Adobe Lightroom of Adobe Photoshop te bewerken, iets wat voor mij samengaat. Maar dit is een kwestie van smaak. De een houdt ervan en de ander weer niet. Dit vraagt wel oefening en daar gaat behoorlijk veel tijd in zitten.

Ook voor mijn werk als brandweer bij de luchthavenbrandweer op Maastricht Aachen waar ik o.a. de social media accounts, Facebook, Instagram en YouTube, onderhoud, komt dit van pas. Het fotograferen en filmen van oefeningen die gepaard gaan met veel vuur en rook leveren prachtige plaatjes op.

Waar ik ook loop, ik ben vaak op zoek naar mooie of aparte plekjes om te fotograferen. Of dit nou bloemen, vergezichten, gebouwen of leuke straatjes zijn. Ik heb geen echte voorkeur. Wel wat jaargetijde betreft. Het voorjaar en de herfst zijn mijn favoriete seizoenen vanwege de prachtige kleuren. Iets wat ik ook elk jaar doe is het fotograferen/filmen van de confetti parade voorafgaand aan de sleuteloverdracht. Dit is een happening op zich.

"Ik ben vaak op zoek naar mooie of aparte plekjes"

Een aantal jaren geleden is een foto die ik hiervan gemaakt heb gepubliceerd in Dagblad de Limburger en ook is er een foto van de decoratie van het Mooswief met een groentekrans door prins Odin, in 2015 verschenen in het boek "De verbeelding van Maastricht". Iets wat ik totaal niet verwacht had en waar ik toch wel vereerd door was. Tijdens afgelopen "lockdown" in Maastricht ben ik vaak op pad geweest en heb ik mooie plaatsjes kunnen schieten van een zo goed als leeg Maastricht. Bizar maar ook mooi. De rust die de stad uitademde vond ik heerlijk. Overal hoorde je vogels fluiten. Natuurlijk, een stad moet leven, maar dit was wel h el apart en hopelijk eenmalig.

Een ander passie van mij is MVV. Ik vond het dan ook een eer om samen met andere fotografen mee te mogen werken aan de actie "Kom op Maastricht! Support je clubje en koop een seizoenskaart" van de Angel-Side. Twee dagen op pad geweest om foto's en film te maken met als hoogtepunt de fakkelactie op de Hoge Brug. Hiervan is een promo film gemaakt welke hier bekeken kan worden:

<https://www.facebook.com/angelsidemestreech/videos/573211490222913>

Heel dure camera's gebruik ik niet. Tegenwoordig gebruik ik steeds vaker mijn iPhone 11 voor het maken van zowel video als foto's. Deze heb je bijna altijd bij de hand. Zolang je weet welke beperkingen een smartphone heeft is dit een prima apparaat om zowel foto's als video mee te schieten. Daarbij vind ik de portret instelling en panorama functie geweldig. Ook de camera van de Lightroom app voor het maken van foto's is een aanrader. Daarnaast gebruik ik een Gimbal, de DJI Osmo Mobil 3 om beelden te stabiliseren en vloeiend te maken.

Mijn laatste aankoop was een Olympus Tough TG-5 action camera. Deze is o.a. schokbestendig, waterdicht en uitermate geschikt om ook onderwateropnames te maken, die ik dan ook veel gemaakt heb tijdens vakanties. Tevens schiet hij zowel RAW als Jpeg foto's. Het leuke van het maken en posten van foto's en video vind ik de reacties die je soms van mensen krijgt omdat ze een foto gewoon mooi vinden of dat het hen raakt.

Hopelijk genieten mensen net zo van mijn foto's als dat ik ervan geniet om ze te maken en bewerken.

Groetjes, Ludo Nieste

FOTO'S VAN LUDO NIESTE

UITGELICHT

CONFETTI

Hier probeer ik elk jaar bij te zijn, de confetti parade voorafgaand aan de sleuteloverdracht. Deze foto werd gepubliceerd in dagblad De Limburger

MOOSWIEF

Decoratie van het Mooswief met een groentekrans door prins Odin. Deze foto is geplaatst in het boek : De verbeelding van Maastricht

LEEUVENMOLEN

Een van de vele mooie verborgen plekjes die Maastricht rijk is, de Leeuwenmolen.

Spoorbrögk : 'De lezere Brögk'

Willie Lion

De Spoorbrug Maastricht is een oorspronkelijk 19e-eeuwse spoorbrug in de Nederlandse stad Maastricht. De brug overspant de rivier de Maas en maakt deel uit van de Spoorlijn 20 Hasselt - Maastricht. De brug bestaat uit een vast deel, een boogbrug en een beweegbaar deel, een tafelbrug van 32,4 meter. Sinds 2001 is de na de Tweede Wereldoorlog deels herbouwde brug een gemeentelijk monument.

De eerste brug uit 1856 op deze locatie was een traliebrug. De brug was de eerste spoorbrug van gewalst ijzer in Nederland. De brug was circa 200 m lang met een van torentjes voorziene middenpijler. Tussen middenpijler en landhoofden zijn nog vier pijlers. Op 10 mei 1940 werden de twee overspanningen aan Maastrichtse zijde door de Nederlandse militairen vernield in een poging de Duitse opmars te vertragen. In oktober 1940 werd de brug hersteld. Bij een Amerikaans bombardement gericht op de spoorbrug op 18 augustus 1944, werd de brug gemist maar werden tientallen woningen in nabije woonbuurten verwoest, waarbij 92 doden te betreuren vielen. Op 8 september, enkele dagen voor de Bevrijding van Maastricht, werd de brug door een Sprengkommando van de terugtrekkende Duitsers opgeblazen. De middenpijler verdween tot onder de waterlijn en is later niet herbouwd.

De nieuwe brug was een verstijfde staafboogbrug, om een grotere overspanning van 66 meter te krijgen. In oktober 1957 werd de brug in dienst gesteld.

Spoorbrögk : 'De Iezere Brögk'

Willie Lion

OPEN MONUMENTENDAG IN GROEVE DE SCHARK

Groeve De Schark is op zondag 13 september geopend: de enige kans dit jaar om hier ondergronds onder leiding van een gids een kijkje te komen nemen. De Amerikaans soldaten hebben in de grot (groeve) in 1944 Kerst gevierd. Na afloop hebben zij hun namen met houtskool op mergelmuren vereeuwigd. Een aantal van deze soldaten heeft daarna deelgenomen aan het Ardennen offensief. De rondleidingen op zondag 13 september vinden plaats tussen 11.00 en 16.00 uur en duren een uur. De rondleidingen zijn gratis, aanmelden is verplicht via www.nm.nl/agenda. Ingang via Mergelweg 359 Maastricht. Natuurmonumenten zorgt voor de ontvangst buiten, met de gids gaat u vervolgens mee ondergronds. Voor last minute informatie M. 06-25 25 63 74.

Een unieke ondergrondse openstelling

In het kader van Open Monumentendag bieden we deze unieke kans om een kijkje ondergronds in groeve De Schark te nemen. De vrijwilligers vertellen tijdens een rondleiding van een uur over de Amerikaanse soldaten, die in en om Maastricht gelegerd waren en die op 24 december 1944 kerst hebben gevierd, ver weg van huis in deze mergelgrot. Na de mis schreven de jonge soldaten namelijk hun naam of handtekening op de muur en deze zijn voor het grootste deel gedeelte nog intact, hoewel kwetsbaar omdat ze met houtskool op mergel zijn geschreven. Het is en blijft goed om stil te staan bij het feit dat deze jonge mannen naar Europa zijn gekomen om mee te helpen ons te bevrijden.

Stichting SHAK 44

De Stichting Herdenking Amerikaanse Kerstviering 1944 (SHAK 1944) werd opgericht in 1994. De organisatie bestaat uit vrijwilligers en het doel is jaarlijks de herdenking van de Amerikaanse Kerstviering 1944 te organiseren. Natuurmonumenten is sinds 1995 eigenaar van de Sint-Pietersberg boven-en ondergronds en ook van groeve De Schark. Zij zorgt op haar beurt voor de toegankelijkheid en veiligheid van De Schark. <http://www.shak1944.org>

Praktische informatie

Meld je aan: www.nm.nl/agenda. Er zijn alleen op zondag 13 september rondleidingen: meld je voor één van de tijden aan van 11.00-11.30-12.00-12.30 uur of 13.30-14.00- 14.30-15.00 uur. We hanteren de RIVM maatregelen en dat betekent dat er slechts 12 deelnemers per excursie, per tijdstip mee kunnen. Geschikt voor 10 jaar en ouder.

Kerstviering 1944 in de Schark. Bron : RHCL

**'T bekieke vaan Mestreech
Brink vääöl teweeeg
Of 't aajd of nuij is
'T heet altied 'n beteikenis**

**Zoe zal 't eedere mörge
Veer 'n' good geveul zörge
Dus blief goot kieke
Laot dien hertsje bezwieke
Carol@**

2012

Boswerkzaamheden in groeve Slavante

In het najaar gaat Natuurmonumenten boswerkzaamheden uitvoeren om de kalkrots van de Kluis van Slavante, een voormalige dagbouwgroeve op de oostflank van de Sint-Pietersberg, veilig te stellen. Daarnaast wordt het omringende eiken-haagbeukenbos verbeterd. Bij deze voormalige groeve hebben we net als in het ENCI-bos te maken met essentaksterfte. Deze zieke bomen worden samen met het overige dode hout opgeruimd voor meer licht en lucht in de Kluis van Slavante waardoor bosflora meer kans krijgt. Om het eiken-haagbeukenbos gevarieerder te maken, gaat Natuurmonumenten acacia's ringen zodat de bomen afsterven. Om de bovenrand van de kalkrots, die begroeid is met zware grote bomen en daardoor instabiel wordt, te beschermen gaan we bomen, o.a. acacia's, kappen en afvoeren. De werkzaamheden vinden plaats in het bos tussen Buitengoed Slavante en de ingang van de grotten Zonneberg. Excuses voor de mogelijke overlast. Voor vragen over deze boswerkzaamheden kunt u contact opnemen met zuidlimburg@natuurmonumenten.nl.

Kalkrots vrij stellen

Voormalige dagbouwgroeve de Kluis van Slavante ligt in het bos op de oostflank van de Sint-Pietersberg verscholen. De kalkwand van de Kluis is onderhevig aan afbrokkeling omdat er zware bomen met diepe wortels op de rand staan. Voor behoud van deze kalkwand is het noodzakelijk de rand te ontdoen van zware bomen. Tevens wordt een groot deel van de klimop verwijderd zodat de kalkwand weer in het licht komt te liggen. De warmte- en zonminnende planten profiteren hiervan. Plantjes als voorjaarsganzerik, steentijm en zonneroosje gaan hopelijk weer een kans zien om te groeien op deze bijzondere plek.

Kwaliteit bos verslechtert

Het eiken-haagbeukenbos in deze groeve is net als het Maasbos aan de zuidkant van de berg een ouder bos op de Sint-Pietersberg. Het zijn beiden Natura2000-gebieden. Sinds lange tijd daalt er veel - stikstof neer op de Sint-Pietersberg, dit leidt tot teveel verrijking van de bodem waardoor de kwaliteit van deze bossen achteruit gaat. Daarnaast hebben we door het veranderende klimaat meer pieken in natte en droge periodes. De omstandigheden verslechteren de kwaliteit van de bosbodem waardoor bomen vatbaarder worden voor ziektes.

Bosbeheer noodzakelijk

Essentaksterfte tast bossen aan en is een sterk toenemend probleem in de bossen in heel Nederland. Het wordt veroorzaakt door de schimmel vals essenvlieskelkje. Er zijn geen middelen beschikbaar om bomen tegen de essentaksterfte te beschermen.

Zieke bomen die voor onveilige situaties zorgen in deze groeve gaan we verwijderen. Ook wordt al het dode hout opgeruimd zodat er meer licht en lucht op de bodem komt in dit eiken-haagbeukenbos voor bosflora zoals bosanemoon, eenbes, slanke sleutelbloem en donkersporig bosviooltje. De acacia's die verderop in het eiken-haagbeukenbos staan gaan we ringen, zodat ze langzaam afsterven en er daardoor meer kans is voor andere soorten loofbomen.

Boswerkzaamheden ENCI- bos

In het najaar van 2020 gaat Natuurmonumenten boswerkzaamheden uitvoeren in het ENCI-bos op de Sint-Pietersberg om de kwaliteit van dit bos te verbeteren. In het ENCI-bos maken we een meer gevarieerde bosrand. Dit bereiken we door openingen in de bosrand te maken. Door deze afwisselende overgang van bloemrijk grasland naar bos ontstaat er een vliegverbinding voor dieren zoals vlinders en vleermuizen tussen de bloemrijke graslanden op de westflank en de groeve. In het ENCI- bos gaat Natuurmonumenten ook bomen verwijderen langs paden die voor onveilige situaties zorgen omdat een aantal esdoorns zijn aangetast door de roetschorsziekte en sparren zijn aangetast door de letterzetter. Omdat er in het bos gewerkt gaat worden kunnen we de recreatieve paden ook aanpassen. Dit doen we in overleg met gebruikersgroepen, zodat de verschillende recreatiegroepen elkaar niet meer in de weg zitten en kwetsbare delen ontzien worden. Excuses voor de tijdelijke overlast.

Voor vragen over deze boswerkzaamheden organiseren we een excursie op donderdag 13 augustus om 18.30 uur: aanmelden noodzakelijk via zuidlimburg@natuurmonumenten.nl.

Groene snelwegen aanleggen

Op dit moment zijn er veel planten- en diersoorten die niet of moeilijk vanuit België de Nederlandse Sint-Pietersberg kunnen bereiken. Om de verbindingen voor flora en fauna te verbeteren tussen de westflank van de Sint-Pietersberg (van de Kannerhei en Kannerwei) en de groeve, dient de bosrand rondom het ENCI-bos verbeterd te worden. Daarom gaat Natuurmonumenten openingen in de bosrand maken door enkele bomen te kappen. Er ontstaan zo meerdere inhammen met meer licht en lucht op de bodem zodat een bijzondere vegetatie, van orchidee tot bergsteentijm, zich gaat ontwikkelen en zo een bosrand vormt met meer struiken en bloemen. Waar vervolgens weer een vliegverbinding ontstaat voor dieren zoals vlinders en vleermuizen.

Onderdeel groter Europees project

De werkzaamheden in het ENCI-bos maken onderdeel uit van een groter Europees project. In samenwerking met Belgische partners zoals Natagora en Natuurpunt gaan we de kalkgraslanden, kalkrotsen maar ook de hellingbossen en bosranden verbeteren en met elkaar verbinden. Dit doen we door het uitvoeren van beheermaatregelen in de graslanden, bossen en bosranden. Ook worden gronden aangekocht en ingericht om als verbinding of aanvulling op bestaande natuurgebieden te fungeren.

Het Life Pays Mosan project behelst een herstelproject van kalkrijke biotopen/leefgebieden op Belgisch en Nederlands grondgebied. De looptijd van het project bedraagt 6 jaar. Het doel van het project is om de kwaliteit van deze leefgebieden te verbeteren en ze tevens met elkaar in verbinding te brengen, zowel in België als tussen België en Nederland.

Verbeteren routes rondom ENCI-bos

Gelijktijdig met de boswerkzaamheden in en om het ENCI-bos, gaan we nu ook de recreatieve routes verleggen, daar waar mogelijk en gewenst. Aan de hand van overleggen en veldbezoeken worden een aantal paden verbeterd en eventueel omgelegd om een betere scheiding tussen gebruikers te realiseren. Dit geeft wandelaars, ruiters en fietsers meer rust. Voor mountainbikers worden verbindingsroutes tussen de centrale parkeerplaats en de route op d'n Observant ontwikkeld zodat zij op uitdagende en gevarieerde paden ook door dit deel van het bos kunnen fietsen. Bij al deze ontwikkelingen worden de kwetsbare delen van het bos en stukken waar roetschorsziekte voor onveilige situaties zorgt, niet gebruikt voor recreatieve doeleinden vanwege die veiligheid.

Zieke bomen langs paden verwijderen

Door het veranderende klimaat met meer pieken in natte en droge periodes verslechtert de kwaliteit van de bosbodem en het bodemleven waardoor bomen vatbaarder zijn voor ziektes. Zo hebben we op de Sint-Pietersberg in het ENCI-bos te maken met esdoorns die aangetast zijn door de Roetschorsziekte: een recent in Nederland voorkomende schimmelziekte die esdoorns aantast en leidt tot snelle dood van de bomen. In het voorjaar van 2019 is al bij flink wat esdoorns op verschillende locaties op de Sint-Pietersberg roetschorsziekte geconstateerd. In december 2019 zijn er al meerdere geveld. Een groepje sparren langs de van Schaikweg in het ENCI-bos is doodgegaan door de letterzetter. De letterzetter is een kleine kever die gaatjes boort in de bast van een boom. De aangetaste esdoorns en sparren gaan we vooral langs wegen en paden verwijderen om gevaarlijke situaties door afbrekende takken en omvallende bomen te voorkomen.

Foto : Miquel Thijs

**Jouw foto op de voor- of
achterpagina van de
volgende editie?**

Stuur je mooiste foto naar :
info@maastrichtdigitaal.com.
Zet in de onderwerpregel :
coverfoto en wie weet staat
jouw foto straks op de voor- of
achterpagina van de volgende
editie.

LET OP : uiterste inzenddatum
28 september 2020